

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XVI. Conuentus habitus in Fontebello; & susceptum ibi consilium de
conuocanda Gallicæ nationis Synodo, vbi Oecumenica non cogeretur.
Studia Regis Hispaniarum ac Pontificis ad priorem ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1561.

e Cuncta ex
stant in scri-
pturis apud
Burghelios.

In subsecuto Pontificatu Pij V. cui Paulus Purpuram dederat, et appellatio inducta est, petente Vestrio Balbiano, tum Marchionis Montebelli illorum fratris, tum Diomedis Caraffæ, qui Duxis erat filius, Procuratore. Pontifex verò causam commisit Baldo Ferratino Ameriæ Antistiti^e, Romæ Governatori, ut in cunctis ex iure procederet, exceptâ sententiâ in Cardinalem. Denique multos post menses re plenissimè in Senatum relatâ, quò ab errore deducerentur Purpurati, perperam de re edocti per ea quæ ibidem tempore decessoris relata fuerant, Pontifex affirmavit, vtraque causâ actâ à se fuisse perlectâ, pronuntiavitque, Cardinalem, etiam primis actis spectatis, iniuste atque iniquè fuisse damnatum; ac proinde ipsius memoriæ & heredibus restituit quodcumque bonorum non irreparabilium genus tum dignitatis tum pecuniæ, quæ in cuiusvis manuum peruenisset.

Gubernator pariter per sententiâ à se pronuntiatam declaravit, Ducem malè damnatum crimine perduellionis ac læsæ Maiestatis, reliquis silentio præteritis; adeoque quod ad priora spectabat, eius memoriâ heredisque redintegravit, ad ea omnia quæ tunc reddi possent recipienda, & cuncta detrimenta non irreuocabilia reuocavit. Verùm ea seueritatis temperatio in Caraffenses, aciem securis conuertit in Alexandrum Pallantherum Fisci Procuratorem, cui caput amputatum est eo nomine inter cetera, quòd Pontificem decipisset, eosque miseros prægrauasset in contexendis actis & causâ referenda. Quòd tamen inualidum sit ut reuiuiscant iniuste plecti, validum est ad aliquid longè salubrius; videlicet, ne innumeri uiuentes iniuste plectantur.

CAPVT XVI.

Conuentus habitus in Fontebello; & susceptum ibi consilium de conuocanda Gallicæ nationis Synodo, vbi Oecumenica non congeretur. Studia Regis Hispaniarum ac Pontificis ad priorem obturbandam; eorumque effecta.

TEmpus postulat, ut Historia nostra ex angusto Romæ portu egredia, ad amplissimum totius Christiani orbis theatrum reuertatur, vbi & ardua negotia, & euenta memoranda per eos menses plurima contigere. Antequam perueniret in Galliam Abbas Mannensis, qui 21. Augusti^a discesserat Româ, habitus illic fuerat solemnissimus conuentus, ad quem Consiliarij, Magistratus,

* Constat ex
litteris eo die
scriptis à
Pontifice ad
Regem.

tus, & Equites S. Michaëlis acciti fuerant 20. Septembris coram Rege ac duabus Reginis in Fontebello. Actum ibi est de cunctis regni negotiis^b, de quibus optimam reddere rationem studuerunt Guisij, qui ea præcipuè administrarant. Nos verò ad illa, quæ ibi de Religione disputata ac statuta sunt, narrationem coarctabimus.

2 Maris Præfectus Colinius duo postulata Regi porrexit, quibus erat titulus, *Nomine fidelium Christianorum, qui per varias regni partes diffundebantur*. Alterius erat summa: Se fideles esse Regi subditos, nihil præteritâ coniuratione contaminatos, quam homines athei moliti fuerant; in reos nimis leniter animaduersum. Vbi collatio pecuniæ, illorum causâ à Rege imperata, haud satis foret, se maiori oneri paratos esse.

Per alterum exponebant, Se fuisse institutos secundum veritatem & Dei verbum, atque necesse habere, vt vnâ coirent: sed quoniam ipsis non licebat id publicè peragere, fuisse coactos clam conuenire, adeoque plurimis calumniis esse obnoxios. Idcirco à Rege se petere, vt ipsis templum designaret, quò possent publicè congregari, de verbo Dei conciones habere, & sua sacramenta administrare. Id Rex si permitteret, posse ab eo destinari pro suo arbitratu censes, qui in ipsorum vitam inquirerent. Adiecit Colinius, se duos codicillos habere, quos ab iis Christi fidelibus obsignandos curauerat; sed præ postulantium numero fieri non potuisse, vt suum quisque nomen subscriberet. Proinde aut ab eorum nonnullis nomen subscriptum iri, aut omnes coram Rege conuenturos, numero quinquaginta millia.

3 Contra verò Cardinalis Lotharingus, vbi verba facere ipsi licuit, dixit, Sub ostentatione obsequij in postulantibus, inuolui tacitam conditionem, quâ Rex aut ipsorum sectæ fieret affecla, aut eam certè comprobaret; quæ comprobatio continebatur in templi concessione, cui Rex assentiri non poterat absque perpetuo dedecore. Quod si postulatorum auctoribus aderant quinquaginta hominum millia ipsorum fidem sectantium, illis opponi posse à Rege viciescentena millia Fidem suam amplexantium. Deprehendi ex libellis, ab illis iugiter euulgatis, quodnam ipsis inesset studium religionis. Denique tamen temperato consilio sermonem clausit, seu quò tempori seruiret, seu quò inuidiæ se subtraheret: Si fortè illi simul conspirarent, & arma capefferent, armis pariter plecterentur: sed quoniam psalmodiâ dumtaxat utebantur, & supplicia ad eam vsque diem haud fuerant satis, vt ab his cessarent; iuberentur vrbium Præfecti seditiosos reprimere; Episcopi verò & Curiones suas

1561.

^b De hoc conuentu sermo est præter alios apud Spondanum, anno 1560. num. 23. & sequentibus, & eorum summa est apud Burghesios.

1561. Diœceses ac Parochias adire, & duos intra menses corruptelas obseruarent, de iis postea Regem certiores facturi.

Lectis postulatis, primus sententiam dixerat, quippe è Consiliariis postremus, Ioannes Monlucius, Episcopus Valentinus in Delfinatu, cuius dissertatio affertur à Suau, quatenus Romanos Pontifices grauat: sed ne illi auctoritatem minuat, id tacet in pagina quod sibi magis placebat in mente; nimirum, fuisse à Monlucio ministros Hugonottos antehabitos Præsulibus Catholicis tum probitate tum doctrinâ. Refert tamen, illum diu cohortatum Reginas, vt mulieres vulgari Psalmodiæ assuefacerent, carminibus profanis abiectis.

Qua in re aduertendum est, inter hæreticorum artes ad corrumpendam hominum fidem, eam fuisse adhibitam, vt ipsæ etiam feminæ constituerentur in sacris rebus arbitrae, vtpote deceptu faciles ob inscientiam, pronæ ad alios deceptos putandos ob arrogantiam, ac præualidæ ad seducendos etiam sapientes, prius in appetitu, dein in mente: eapropter nauarunt ipsi operam, vt sacra Littera materno idiomate legerentur, præsertim verò vt Daudis Psalmi vulgariter à feminis decantarentur. Etenim cum hi obscurissimæ sint interpretationis, vti & quicumque non mediocriter litteratus experitur, & indicant vigiliæ Patrum doctissimorum in iis explicandis, mulieres, & ea potissimum quæ aliquâ intelligentiâ aspersa sunt, quæque aliquo mentis acumine non carent, ausæ priscis temporibus etiam in trutinam suspendere Homerum ac Virgilium, confidunt, posse à se planè comprehendere Psalmos; in quibus versiculum aliquem nactæ, qui primo exteriori sono discors à profundis Fidei Catholicæ documentis videatur, eius asseclas damnare tamquam illiteratos audent; cum inter mortales nemo procliuior sit ad nouas doctrinas, quàm qui ex affectu vanus est & intelligentiâ; nec ita hebes, vt quæ doctrinis veteribus obiectantur, non intelligat, nec ita perspicax, vt eorum solutionem percipiat: quæ solutio semper magis in recessu latet, perinde atque difficilius est soluere quàm implicare, & sophismata disficere quàm extruere. Et planè fauente feminâ, quæ fuit Margarita, soror Francisci Primi, & Nauarræ Regina, cœpit Caluini audacia primos volatus explicare.

e Vide Spondanum, anno 1534.

Hic porro sexus, qui *apostatare facit sapientes*, vt affirmant Diuina Oracula, & in Salomone compertum est, trahit homines eloquentiâ non rationis sed oblectationis, ad vnitatem non carnis magis quàm spiritus. Idcirco prudenter ab Ecclesia vetitum est conuertere sacras Litteras in idiomata iis lectoribus peruia, quibus illorum

rum sententia imperuia. Neque ad auertendas mulieres ab obscœ-
nitate carminum profanorum, opus est vt eadẽm exponantur peri-
culo impietatis, per vulgarem Dauidicorum vsũ: quippe pluri-
mæ aliæ sacræ cantilenæ non desunt; suppetuntque ad imperito-
rum pabulum opera innumera pietatem promouentia, quibus quàm
ample abundat Catholicorum Ecclesia, tam miserè caret quælibet
hæreticorum secta, cum in chartis manere nequeat ea pietas, quâ
mentes carent.

7 Iam verò in reliquo cœtu, Guisij studiosissimi fuere Religionis
& Ecclesiæ propugnatores. Postea dicit Cardinalis Lotharingus, pa-
rum opus esse quacumque Synodo, propterea quòd Fidei dogmata
sæpius iam sancita fuerant, & morum reparatio absque Synodo per-
fici poterat. Verumtamen communi sententiâ decretum est, vt
generales Ordines conuocarentur in diem decimam Decembris: &
quod ad Concilium attinebat; quando Pontifex spem fecerat Oe-
cumenici conuocandi, solum vbi id non cogereetur, conuenirent
Antistites Galliæ 13. Ianuarij, & de propria nationis Synodo si-
mul agerent.

8 Nondum peruenerant ad Hispaniæ Regem earum rerum nun-
tij, quæ in conuentu Gallorum transactæ fuerant, cum, auditis iis
quæ ab Episcopo Lemouicensi, Gallico Oratore, proponebantur
de obiectis Tridentinæ stationi, ac de cogitatis super proprio natio-
nis Concilio, statuit ad id in Galliam mittere Antonium Toleta-
num Legionensem, Militiæ S. Iacobi Priorem, vt vulgò dicitur. Illi
iniunxit, vt pro sua virili parte Franciscum Regem abduceret à pro-
pria nationis Synodo, ostendens, quantum periculi illa inferret tum
Fidei Catholicæ, tum regiæ auctoritati. Ad id impellebatur Philip-
pus non solum studio in sororis virum, sed metu, ne aucta hoc pa-
cto potentia seditiosorum in Gallia, malignos humores & ope &
exemplo in Belgium transfunderet. Secundo loco Regi persuade-
ret, vt de Concilij Oecumenici domicilio rem ipse reponeret in
Pontifice, ad quem eius electio pertinebat. Etenim vbi vterque Rex
& Cæsar cum Pontifice conuenirent, iam palàm fieret consensus
generis Christiani; oppugnatores verò ob tantam auctoritatem aut
tamquam asseclæ ad eam pertraherentur, aut tamquam temerarij
animum desponderent. Tertio loco: quoniam comperta erat vio-
lencia, quam in Franciscum Regem nouatores intenterant, expo-
neret Orator; Quamquam cunctis innotesceret, Gallici Regis vires
fatisse ad extorquendam sibi ab omnibus reuerentiam, subditof-
que comprimendos; tamen à Rege Catholico per fratrum stu-
dium

1561. dium atque amorem, suarum ipsi virium societatem, suumque ce-
put promptè ac quincocius offerri, vt ille iis vteretur ad firmandam
regni sui quietem, suæque dominationis auctoritatem.

¶ Hæc re-
sponso est
in lib. 9. In-
structionum,
in Archiuo
Vaticano.

Peruenit Toletanus, comperitque nouas sanctiones habitas à re-
centi conuentu; & expositis Regi iis quæ in mandatis habebat, hoc
retulit & voce & scripto ^d responsum; Ac primò quidem amplissi-
mè Rex commendauit affinis Regis pietatem in cura Religionis,
cura non modò inter reliquas gratissima Deo, sed etiam apud ho-
mines glòriofissima: dein grates egit de oblata ope, eamque appel-
lauit specimem perfectæ amicitiae, cui probandæ tamquam lydus
lapis est necessitas. Parentis auique studia commemorauit in Reli-
gione retinenda: de Concilio & communem necessitatem & suum
propriam votum ostendit. Hispanum Regem hortatus est, vt se-
cum preces coniungeret ad illud à Pontifice obtinendum. De se-
de Tridentina enarratas iam difficultates repetiit, potissimum habi-
tâ Protestantium ratione: Pontificem parato esse animo in Vercel-
las; alios de Vefontione sermonem ferere; alteram urbem abun-
dantiorem Tridento, alteram opportuniorem Germanis fore: sed
tandem professus est, eum sibi locum probatum iri, quem Rex ipse
cum Casare comprobasset. Quod spectabat ad Synodum propriam
nationis: non eam fuisse destinatum, nisi vbi non haberetur Oecu-
menica; adeoque facile futurum Pontifici eam impedire. Sed vt-
cumque res accideret, in ea Synodo nihil de doctrina esse dispu-
tandum, sed solum audiendos eos qui vociferabantur; dandam-
que operam, vt iidem ad frugem reuocarentur sapientibus apposi-
tisque documentis Antistitum, qui conuenissent: & ad summum
eradendas quasdam in Ecclesia corruptelas, & per id auferenda ho-
stibus arma, quibus veritatem oppugnabant. In hanc sententiam
conuenisse cœtus iudicia: gliscientes autem in dies tumultus, sedi-
tionesque hominum qui descuerant ab Ecclesia, pati amplius non
posse remedij prolationem.

¶ 30. Octo-
bris in scri-
pturis apud
Borghesios,
& in Archi-
uio Vatica-
no, in Instru-
ctionum li-
bello.

Huic responsioni, quam Philippus acceperat etiam ab Oratore ¹⁰
Gallico, apud se degente, is adiecit; Se iteratis illicò petitionibus
institisse apud Pontificem ad accelerandam Synodum Oecume-
nicam, quæ incommodum simul & necessitatem propriæ Gallo-
rum Synodi tolleret, atque ad eam vsque horam à Pontifice paratissi-
mum ad id animum præ se ferri: insuper animaduersâ Regis Gal-
liæ auersione à Tridento, eiusdemque propensione in Vercellas,
ac magis in Vefontionem, se Romam scripsisse, quò ad alterutram
earum urbium Pontificem traheret, præcipuè verò ad Vefontio-
nem;

nem; cum ipse nullum aliud emolumentum votis omnibus intendere, nisi communem gratificationem atque utilitatem.

11 Neque Pius in harum rerum tractationibus deses erat. In Galliam miserat Cardinalem Turnonium Collegij Principem^f, & virum pari erga Religionem studio ac existimatione apud Aulam Gallici Regis, traditâ ipsi potestate, non autem titulo Legati (Legati siquidem titulus in ea rerum conditione auctoritatem Gallici hominis minuisset.) Verum Turnonius audito per viam consilio iam suscepto cogendi Ordines generales mense Decembri, & Episcopos Ianuario, anceps animo fuit quid consultius foret, an inde abesse, ne dignitatem suam exponeret periculo aliquid indignum ibi spectandi; an illuc pergere, ut quantum posset id præpediret. Neque minus in eo pendentem animi se ostendit Gualterius Viterbiensis Episcopus, qui missus iterum eò fuerat Nuntius post obitum Pauli⁵. Is enim in vna eademque epistola ad Cardinalem scripta prius illum dehortatus est ne accederet, dein, re melius deliberatâ, ad accessum est cohortatus. Petiit idcirco Turnonius iterfaciens ab Episcopo Firmano, qui, sicut indicauimus, extra ordinem Nuntius pergebat ad Concilij negotium promouendum, ut tabellarium mitteret ad Pontificem, quod ab eo certum mandatum acciperet. Interea verò lentitudine studiosâ perrexit, atque in ipso itinere importunum quemdam motum sedauit, excitum Auenione à Montisbruni dynasta, qui cum descuisset à Pontifice tamquam à Principe sacri Iuris, ab eodem descuierat tamquam à domino profanæ ditionis.

12 Erat ille affinis Turnonio, qui in antehabenda armis concordia professus est, nihil se ab affinitate fuisse commotum; sed cum cerneret varias conspirationes eodem tempore Lugduni & in aliis Galliarum regionibus, satius existimauerat, arma Regis haud inde distrahere, ubi magis necessaria erant. Quare optio Montisbruni domino data est, seu ut abscederet à ditione Pontificia & Regia, seu ut ad Fidem Catholicam rediret, veniamque impetraret. Censuit Pontifex opportunius, ut Aulæ regiarum Turnonius adesset, cum urgebat necessitas: consultius quippe videbatur, spem auertendi lethalem plagam operâ tanti viri emere, etiam periculo aduentitij cuiusdam ruboris, ex tristi pudore spectantem percussuro. Sed Rex perspectâ Pontificis responsione, sibi ab Abbate Mannensi reddita, auditisque quæ Toletanus proposuerat, rescripsit die 14. Octobris ad Antistitem Engolismensem^h, Oratorem suum Romæ, se magnoperè lætari tam parato Pontificis animo ad Concilium celebrandum.

Eccc 3

Quod

1560.

f Cuncta existant in mandatis Episcopo Firmano traditis an. 1560. apud Burghesios, & in citato Archiuij volumine.

g 15. Septembris 1560. apud Burghesios, & in Archiuij libro citato.

h Scriptum ab Oratore oblatum fuit Pontifici 5. Nouembris; inter Commentarios Burghesiorum, & in memorato volumine Archiuij Vaticanani.

1560. Quod spectabat ad locum, tamen Pontifex sibi significaret, Regi Catholico probari Tridentum; tamen æqui bonique faceret, si, positâ ditionum subditorumque varietate, conditione ac naturâ, interdum haud commodum censeretur ab altero id quod alteri satisfaciebat: sed denique, ne ipse operi tam pio difficultatem obiceret, illi se vrbi consensurum, cui Philippus Rex, & Cæsar consensissent. De Concilio nationis, eadem quæ Toletano respondit: potissimè verò: Absque dubio illud minimè coactum iri ad detrimentum, sed ad confirmationem Pontificiæ auctoritatis: hæc ille certò pollicebatur. Verùm non semper emissum spiculum ad sagittarij votum collimat, & corpori viribus imbecillo vehementis quæque medicina, per quantamcumque artem attemperata, tamquam lethalis timenda.

C A P V T XVII.

Communis consensus de Tridentina statione. Iubileum ac Diploma à Pontifice promulgatum ad reponendum Tridenti Concilium Paschate proximè futuro.

^a Litteræ Letharingi Card. ad Ferrariæ Cardinalem, 31. Octobr. 1560. apud Burghesios.
^b Diarium Concilij, 17. Octobris 1560. apud Burghesios.

Significauerat interea Pontifex^a, haud se repugnaturum Concilio seu Vercellis seu Casalij; quæ loca Regi Galliæ pergrata erant, quippe suæ ditioni satis commoda, sed non minus Germanis incommoda. Interim verò delatæ ad eum fuerant Cæsaris litteræ, qui laudato generatim consilio conuocandi Concilij, repebat obstacula^b domicilij Tridentini, sed rem tandem in Pontifice reponebat. Quare recitari iusserat Pius hæc litteras in quodam Purpuratorum cœtu à Massarello Telefiæ Episcopo, qui iam Concilio à secretis fuerat, & tunc cœtui morum emendationi destinato. Ibi censuerat Pontifex, etiam ex Cardinalium sententia, vbi Rex Galliæ, itidem ac Rex Hispaniæ, Cæsari acquiesceret, huiusmodi sibi pignus adesse communis erga Tridentum voluntatis, vt posset absque vllius Catholici Principis dissensu Concilium illic indocere, quod ad id vsque temporis de quauis alia vrbe non habebatur; supra quarum singulis proinde opus fuissent nouæ tractationes ac nouæ moræ: idcirco statuit apud se, Concilij sedem, iam in præterita suspensione destinatam, haud mutare. Quod in primis conducebat celeritati, quæ magis in dies necessaria videbatur, politis continuis Religionis iacturis, quando per eos planè menses diem clauserat vidua Regina, Scotiæ moderatrix, Guisiorum